

INCURSIUNE ISTORICĂ ASUPRA METODELOR DE PREDARE-ÎNVĂȚARE A DISCIPLINEI ȘCOLARE „ISTORIE”

HISTORICAL FORAY ON THE TEACHING-LEARNING METHODS OF THE SCHOOL DISCIPLINE „HISTORY”

Angela Lisnic, doctor, conferențiar universitar

UPS „Ion Creangă” din Chișinău

Angela Lisnic, PhD associate professor

<https://orcid.org/0000-0002-1975-0413>

CZU 37.016:94

Abstract

In the new learning realities of the 21st century, more and more attention is being paid to the forms, strategies, resources and content in which contemporary learning takes place. In the present study, an evolving analysis of the teaching-learning methods of the history discipline from different historical epochs is performed. In research, the content of teaching-learning methods of history are examined. The basic idea that is launched in research is related to maintaining methods of teaching-learning history in different educational systems. In the new conditions and changes in which the paradigm of knowledge of the past takes place, it is necessary to review the teaching-learning methods. At the same time, the approval of the new concepts, formulas and methods, through which the educational desideratum are realized, is necessary to be achieved by correlating the experience of the past and adapting to the contemporary realities.

Key-words: Teaching-learning methods, history, classification; chronology

Motiv de cercetare

Provocările secolului XXI și explozia informațională impune revizuirea diverselor tipuri de activitate din diferite sfere sociale, una din ele fiind activitatea didactică în sistemul educațional. Unul din aceste domenii este Istoria, care o atribuim atât domeniului științelor socioumaniste atât și științe educaționale. Fiind inclusă în programul de studiu școlar încă din secolul al XIX-lea această disciplină cunoaște în evoluția sa un șir de abordări și aplicări specifice epocii în care a fost realizat discursul didactic privind educația la general și cea istorică în particular. Abordările istoricilor și a cadrelor didactice cu privire la selectarea conținutului cursurilor de istorie școlară sunt interesante și valoroase prin ideile și metodele prin care se înainta predarea-învățarea conținutul istoric. Concepțiile, metodele, resursele educaționale, manuale școlare care se utilizează în demersul didactic includeau în sine tendințele și realități educaționale concrete pentru epoca istorică. Readucerea lor în portofoliu profesional al învățătorului contemporan permite interacțiunea experienței trecutului în noile realități educaționale.

Subiectul cercetării

Metodele de predare-învățare a disciplinei școlare – Istoria în diferite perioade și contexte istorice în care s-a realizat educația istorică în diferite sisteme educaționale.

Referințe privind metodele de predare- învățare a istoriei

Pentru o operaționalizare mai concretă a subiectului examinat se cere examinarea cadrului noțional aplicat în acest studiu. Referințele de analiză pe care le-am efectuat în prezentul studiu se atribuie categoriilor noționale: *concept și metodă*. Conform diverselor surse inclusiv al dicționarului explicativ permite să nominalizăm ca definiție a noțiunii de *concept*-un punct de vedere filosofic o formă de cunoaștere obținută prin abstractizarea caracteristicilor esențiale ale obiectelor.[8] Iar noțiunea de *metodă*, tot din dicționarul

explicativ, atribuie acestei noțiuni- *mod* (sistematic) de cercetare, de cunoaștere și de transformare a realității obiective[11].Definițiile date au o interpretare complexă și amplă. În prezentul studiu am încercat să identificăm conținutul acestor noțiuni, concret la metodele de predare -învățare a istoriei din perspectiva istorică. Examinarea resurselor informaționale la acest subiect l-am axat pe identificarea esenței de aplicare a metodelor de predare învățare a istorie în diferite perioade istorice și sisteme educaționale.

Epoca antică și metodele de predare

Detaliile asupra metodelor de predare a istoriei din epoca antică, le utilizăm în baza informațiilor generale care sunt aprobate ca niște adevăruri axiomice în istorie. Astfel pentru epoca antică cunoștințele istorice erau predare de către filosofi și învățații timpului copiii aristocrați. În calitate de cunoștințe istorice erau predate istoriile universale și istoriile popoarelor. Predarea acestor cunoștințe era efectuată prin predare individuală, sau în clase de gimnaziu, în care elevilor li se povesteau diferite date și istorii. Unul din cele mai elocvente exemple poate servi predarea-învățarea istoriei de către Aristotel elevului său, renumitei personalități istorice Alexandru Macedon [7]

Evul mediu și metodele de predare-învățare a istoriei

Cît privește epoca medievală trebuie să recunoaștem că metodele de predare la general și a celor a istorie în particular erau efectuate cu precădere de către călugări. Călugări, care prin esența sa reprezentau cărturarii timpului. Metodele de predare, pe care se bazau acești învățători se bazau pe memorare și dezvoltarea mecanică a memoriei. Cea mai obișnuită metodă de predare în epoca medievală era metoda catehetică (întrebare-răspuns), cu ajutorul căreia profesorul introducea cunoștințe abstracte, supuse memorării obligatorii, fără a explica subiectul sau fenomenul. De exemplu: „Ce este luna? - Ochiul nopții, dozator de rouă, profetul furtunilor, Ce este toamna? - Grânar anual "etc.[17]. Pînă la sec. XVII istoria era inclusă în educația inițială a copiilor domnitorilorși a copiilor unor înalți demnitari din cercul interior al domnitorului. Ei erau învățați din cărți alfabetice scrise de mână, care erau un fel de enciclopedie pentru lectură independentă.Conținutul textelor istorice ale acestor publicații a fost dedicat celor mai izbitoare episoade din trecut și conținea o mulțime de materiale figurative. Așa-numitele foi amuzante au făcut ca învățătura inițială a timpului să fie figurativă,adică imagini din geografie, povești care descriu evenimente istorice, fenomene naturale, episoade de zi cu zi, ocupațiile rezidenților din anumite țări. [22., p.13]

Epoca modernă și metodele de predare învățare a istoriei

Odată cu trecerea la o nouă etapă distinctivă în evoluția cunoașterii trecului în epoca modernă este indisolubil legată de personalitatea lui Ian Amos Komenski-**Comenius**. Acest savant al epocii moderne a abordat problemele importante ale pedagogiei legate de metodă, conținuturi, de ideal educațional. El a ajuns la concluzia că pedagogia elaborează niște norme care se exprimă prin principii didactice. Lui îi aparține ideia și elaborarea celor 27 de principii didactice, dintre care cel mai important este „principiul instituției”. Lui Comenius i se atribuie aforismul că „Toata *viața este o școală*”. [6] . Iar principiile și metodele declarate de Comenius rămân actuale și pînă în prezent. Aplicate la toate disciplinele școlare inclusiv la istorie, aceste principii rămân actuale prin profunzimea și universalitatea aplicării lor. Aria de predare a istoriei rămîne un apanaj al filosofilor și al cărturarilor epocii. Subiecții, cărora le

erau destinate cunoștințele istorice rămân a fi păturile privilegiate. Un loc distinctiv în evoluția metodelor de predare -învățare a istorie rămîne a fi secolul al XVIII, intrat în istorie ca Secolul Luminilor.

Metodele de predare învățare a istoriei din Secolul al XVIII

Una din primele metode științifice aplicate pentru cunoașterea istoriei în secolul al XVIII-lea este considerată *metoda descrieri monografice*, pe care o atestăm în anii 40-60 a sec XVIII-lea în manualul lui Guillaume de Croy. [14]În viziunea autorului istoria se construia pe istoria celor 4 monarhii: asiro-babiloniană; persană; macedoneană(greacă) și romană, pe care elevii trebuiau să o cunoască.

O altă metoda pe care se aplica în secolul al XVIII era *metoda repetării materialului studiat în decurs de o săptămână*. Conform acestei metode profesorii diferitor discipline se întruneau și repartizau elevilor diferite întrebări din materialul de studiu, de ex. profesorul de istorie cerea ca elevul să descrie cum s-a format lumea indicând și din ce cărți el a citit, iar elevilor li se cerea răspundă nu doar „da” sau „nu”, ci răspunsul trebuie să fie construit cu un discurs complet privind materialul de studiu propus. Ocerință înaintată elevilor de către profesor în aplicarea acestei metode era cerința de a răspunde corect cu propriile cuvinte, utilizând noțiunile din manual; din aplicarea acestei metode se putea vedea dacă elevii înțeleg sau nu problema.După afirmația inspectorului școlar Iancovschi F.M, unul din cele mai proeminente figuri din sistemul de învățământ al Imperiului rus din acele timpuri, care susținea că „Profesorii pentru toți elevii, în special pentru cei mari, ar trebui să se străduie mai mult pentru educație și în rafinamentul minții decât pentru umplerea și exercitarea memoriei”. [23]

Metodele de predare învățare a istoriei în secolul al XIX-lea

O etapă distinctivă în istoria metodelor și conceptelor de cunoaștere a trecutului este recunoscut secolul al XIX-lea. Începând cu acest secol cunoștințele istorice sunt predate ca disciplină aparte.-Istorie. Acestui secol îi putem atribui descoperirea metodelor de predare-învățare a istoriei. Un loc distinctiv în această listă îl are *Sistemul Ben Lancaster*. Conform acestui sistem de educație se accepta învățarea de la egal la egal, în școala elementară. La început, profesorul lucra cu elevii mai mari, care, după ce primeau anumite cunoștințe, începeau să-i învețe, sub îndrumarea profesorului, pe elevilor mai mici. Acești elevi mai mari erau numiți mentori. Principalele avantaje ale sistemului constituia în faptul că: explicația materialului pentru elevii mai mici era realizată la un nivel accesibil acestora, deoarece diferența de vârstă și dezvoltare intelectuală se nivela; sistemul stimula mentorii să se educe. Acest model de învățare era aplicat la toate disciplinele inclusiv și la istorie. Principalele dezavantaje ale sistemului: lipsa cunoștințelor și abilităților pedagogice necesare în rândul elevilor din clase mari.S-a răspândit în școlile de canton din așezările militare din Europa.[23]

O altă metodă distinctă aplicată în secolul al XIX-lea era *Metoda de grupare (metoda lui Biederman) (1860)*.Conform acestei metode materialul istoric era structurat pe teme concrete de istorie.[23]Am numi acum această abordare a studiului materialului istoric tematic.

Următoarea metodă, care frecvent era utilizată de către profesori la orele de istorie era *Metoda de comentare (mijlocul secolului al XIX-lea)*.Conform acestei metodeelevii de acasă

trebuiau să citească fragmente dintr-un text concret. În particular la istorie dintr-o sursă istorică iar la lecție, profesorul comentează materialul pe care l-au citit elevii. [3, 20]

Din șirul metodelor aplicate în demersul didactic din secolul al XIX-lea se include și *Metoda de repetiție*. Metoda se baza pe respectarea strictă a textului manualului, și pe care elevii trebuie să le aplice în răspunsurile sale. Materialul școlar, inclusiv și cel istoric trebuia memorat. Unii dintre susținătorii D.N. Ilovaisky, convins că școlarii sunt incapabili să gândească, cerea ca memoria lor să fie încărcată cât mai mult posibil. Repetând textul de multe ori, considera istoricul, elevii vor cunoaște ferm materialul de studiu. [3., p.21-22]

Dar contrast acestei este *metoda realistă a lui M.M. Stasyulevich*. Metoda includea lucrul cu documente istorice sub îndrumarea unui profesor (fără a utiliza manuale). Accentul în această metodă era pus pe identificarea și dezvoltarea abilităților cognitive ale elevilor, dezvoltarea abilităților de lucru independent. „*Sarcina de bază*, remarca M.M. Stasyulevich, *în învățarea istoriei este nu imprimarea celor mai importante evenimente istorice din istorie în memoria elevilor, - dar lecturarea celor mai importante monumente literare ale gândirii umane.*”[19]

Lista metodelor aplicate în secolul al XIX-lea nu ar fi deplină dacă nu am menționa despre *metodele lui Krieger*, care apoi au fost adaptate de către metodiștii ruși I. Vinogradov, A. Nikolsky. [20,] Dintre ele menționăm *metoda biografică, metoda categorial-colectivă; metoda progresivă, metoda regresivă*. Conform *metodei biografice*: în viziunea autori, era metoda principală de studiere a istoriei, care se baza pe studiul biografiei celor mai importante figuri istorice remarcabile, a faptelor și evenimentelor istorice la care au participat. Iar conform *Metodei categoriilor colective*, materialul istoric trebuia să fie structurat și studiat în conformitate cu ideile de bază și legitățile dezvoltării istoriei în baza unor date semnificative. Aplicarea *metodei progresive* presupune studiul faptelor și evenimentelor în ordine cronologică. Totodată ei recunoșteau și aplicarea *metodei regresive* în studiul faptelor și evenimentelor istoriei din prezent în trecut. [3, p.23]

În lista metodelor aplicate în secolul al XIX-lea un loc aparte îl ocupă *Metoda lui - A. Yazvinsky*, care în perioada anilor 1840-1845 a scris un șir de lucrări metodice privind predarea istoriei. *Yazvinsky A* a propus să noteze cele mai importante fapte ale secolului pe foi de diferite culori, împărțite în 100 de celule (secol și ani). Celulele aveau supape care le permiteau să deschidă sau să închidă o cifră: La început această tehnică a fost întâmpinată cu mult entuziasm, dar treptat interesul pentru ea a dispărut. [19, p.28]

Un loc aparte în metodele de predare a istoriei în secolul al XIX-lea ocupă *metoda A.V. Dobrynin*. [3, p.29] Conform viziunii acestui profesor și inspector școlar la orele de istorie era necesar de dezvoltat nu doar abilitățile de gândire ale elevilor, dar era intens promovată ideea de formarea a dragostei pentru Patrie și compatrioți. [3., p.30]

Lista metodiștilor preocupați de predarea istoriei ar fi deplină, dacă nu am aminti de „*Metoda școlară a lui S.Lamovitsky*” [16] Conform „*Metodei școlare*” propusă de S. Lamovitsky, se susținea ideea refuzul simplificării în transferul de cunoștințe de către profesor. El solicita utilizarea istoriei în scopuri educaționale. Orientarea către o astfel de muncă cu elevi, astfel încât, ca urmare, ei înșiși să înțeleagă esența problemelor studiate.

Autorul considera că este primordial „să atragem cât mai mult gândirea elevilor, să-i inducem la o activitate mai intensă. [16]

Autorii ruși în examinarea istorie metodelor de predare a istorie din secolul al XIX-lea menționează *metoda nord-americană (sfârșitul secolului al XIX-lea)*. Esența metodei: -cele mai importante puncte de tratare a istoriei se cereau a fi luate în considerare din mai multe puncte de vedere; - informațiile despre faptele istorice trebuie a fi completate din alte surse; - citirea poemelor istorice ca mijloc de cunoaștere a faptelor istorice; - utilizarea constantă a hărților.[15] Anume aceste elemente din aceste recomandări vor fi preluate în predarea istoriei în secolul XX, și XXI.

În lista metodelor de predare a istorie un loc aparte îl ocupă metodele promovate de A.F. Hartwig. *Metoda dramatizării (A.F. Hartwig)*. Conform acestei metode se propunea studierea fragmentelor istorice, individual, ca mai apoi să fie prezentate prin spectacole cu participarea elevilor.[13]. Această metodă se recomandă să fie utilizată și în noile acte normative, în particular în Curriculum aprobat în 2019.[1,p.140] Tot lui îi aparține și ideea privind *Metoda de rezumare*-a lui A.F. Hartwig. El propunea înlocuirea lecțiilor obișnuite cu citirea eseurilor studenților și analiza lor. Rolul profesorului prin aplicarea acestei metode era redus la îndrumarea muncii independente a elevilor. În opinia lui A.F. Hartwig trebuie să se cunoască temeinic doar problemele care au o importanță semnificativă în istorie, și nu de a se strădui pentru un studiu sistematic al cursului.[13. 4.p.23]

Creșterea fluxului de material tipărit de la finele secolului al XIX-lea, inclusiv a aceluia istoric determină și extinderea metodelor aplicate în cunoașterea trecutului. Una din aceste metode este considerată *metoda întrebărilor și planurilor (începutul secolelor XIX - XX)*: Conform acestei metode profesorul dezvoltă întrebări și planuri pentru un subiect; iar elevii, după ce primeau întrebările și planurile, citeau din manualul, urmând instrucțiunile prescrise. Apoi li se cerea ca singuri să facă un plan individual pentru materialul citit. Ca mai apoi să selecteze și să explice cele mai importante concepte din materialul citit; • materialul nou studiat se repeta, făcând legătură cu materialul trecut anterior

O altă metodă propusă de Ya.S. Kulzhinsky este *metoda de documentare*. Acest metodist propunea în calitate de metodă de învățare a istoriei selectarea documentelor antologice pentru ilustrarea textului manualului. O astfel de abordare permitea elevilor să verifice cât de importante sunt concluziile prezentate în manual și crea posibilitatea să le compare cu alte surse istorice. Aplicarea acestei metode dezvoltă la elevi capacitatea de a face concluzii pe baza varietății de fapte analizate.[1., p.141]

Răspândirea cunoașterii pe cale experimentală și aplicarea metodei de laborator la disciplinele școlare de la sfârșitul secolului al XIX-lea a fost întrebuintată și în cadrul orelor de istorie. *Metoda de laborator* în cadrul orelor de istorie era bazat pe munca independentă a elevilor cu documente istorice, material ilustrativ și literatură de știință populară. Profesorul introducea elevii în laboratorul de cercetare istorică, iar elevii au făcut cele mai simple descoperiri pentru ei înșiși, învățând ceea ce istoricii știau de multă vreme.

Aplicarea metodelor de predare a istoriei în sec. XX în sistemele educaționale

Inițierea tinerii generații cu cunoștințe istorice prin aplicarea sistematică a diverselor metode și procedee de predare demonstra importanța acestei discipline în educarea tinerii

generații. Evenimentele istorice din secolul XX: căderea imperiilor, apariția noilor state naționale, schimbările rolului și valorilor ce se promovau, schimbarea paradigmatelor de cunoaștere condiționează și o reinterpretare și o extindere în metodică predării istoriei în noile sisteme educaționale. Pentru noul stat sovietic disciplina istorie era o disciplină fundamentală în promovarea noii ideologii. Totodată trebuie să recunoaștem că introducerea disciplinei în noile programe școlare condiționează și o reevaluare a metodelor și formelor de predare a acestei discipline. În literatura metodică începând cu perioada interbelică și postbelică metodele de predare-învățare se studiază, se promovează și să aplică în actele normative și în suporturile de studii, care pregăteau profesorii de istorie. Unul din recunoscuți didacticieni sovietici cum a fost Ya.Lerner.[2] a evidențiat următoarele metode didactice aplicate pentru disciplina istorie:

1. Metoda istorică comparativă.
2. Metoda analogiilor.
3. Metoda statistică: selectivă, de grup etc.
4. Stabilirea cauzelor prin efecte.
5. Determinarea scopului de a acționa oameni și grupuri prin acțiunile lor și consecințele acestor acțiuni.
6. Determinarea cauzei prin analiza surselor.
7. Metoda concluziilor inverse (determinarea trecutului din vestigiile existente).
8. Generalizarea formulelor, adică evidența monumentelor de drept cutumiar și scris, chestionare, caracterizând caracterul de masă al anumitor fenomene.
9. Reconstrucția întregii piese cu piese.
10. Determinarea nivelului vieții spirituale în conformitate cu monumentele culturii materiale.
11. Metoda lingvistică. [2., p34]

Cît privește sistemul educațional din Romania interbelică se constituie pe baza acelor idei și tratate promovate din secolului al XIX-lea în noul stat- Romania. Începând cu manualul lui A. Florian și care a continuat cu publicațiile lui Asachi. Ideile promovate în „Pedagogiei ” lui Bărnuțiu, în cadrul căreia un capitol i-a fost rezervat învățământului istoric și geografic. Istoria era considerată sufletul unei națiuni, iar geografia trupul acesteia. Parlamentul interbelic a făcut din limba română, istorie și geografie axa învățământului școlar. Metodistii I. Gh. Biber și I.I. Biber au dat îndrumări referitoare la înnoirea cunoștințelor, familiarizarea elevilor cu lecturi istorice, la folosirea materialului didactic. - valorificarea educativă a conținutului științific al lecției dezvoltând la elevi conștiința de cetățean “simbolul de solidaritate umană și încrederea în vitalitatea poporului nostru (...)”. Pilda personalităților mai trebuie să trezească și să întărească dragostea și spiritul de jertfă față de patrie, iar judecata istorică ce se dezvoltă la elevii mai mari trebuie să le dea convingerea că interesele unuia sunt legate de întreaga națiune și de statul din care face parte, și că soarta individului depinde de soarta acestui stat”. [9]

Pentru RSSM a fost preluat modelul sovietic și metodologia predării istoriei.

Dezvoltarea metodelor de predare a istoriei pe parcursul timpului a trecut de la dezvoltarea instrumentelor și tehnicilor la noi paradigme de cunoaștere și de receptare a trecutului.

Metodele de predare învățare a istorie în secolul al XXI

Trecerea în revistă a metodelor aplicate în predarea -învățarea istoriei în sistemele educaționale din istoria, începând cu antichitatea până la contemporanietate, evidențiază ultimii 200 de ani ,demonstrează că învățarea trecutului a fost puternic influențată de contextele în care erau promovată această activitate didactică.

Din șirul evenimentelor istorice pentru secolul al XXI, legate de disciplina istoria, evidențiem Decizia Consiliului Europei privind predarea istoriei și abordarea didactică a metodelor prin prisma noii paradigme a cunoașterii *adoptată de către Comitetul Miniștrilor, la 31 octombrie 2001, în cadrul celei de-a 771 reuniuni a adjunctilor de miniștri*), [10] care a recunoscut „un progres remarcabil în ceea ce privește elaborarea unei concepții pluraliste și tolerante asupra istoriei, în special, prin stimularea cercetării individuale și a capacităților de analiză istorică”. [10]

Efectuând o scurtă trecere în revistă a metodelor de predare -învățare a istoriei în diferite timpuri istorice permite să conchidem că în fiecare epocă istorică predarea-învățarea istorie își avea destinatarii și metodele sale pentru cunoașterea trecutului. Începând cu epoca antică și până în epoca contemporană a fost prezent interesul pentru a transmite cunoștințele despre trecut tinerii generații. Doar că fiecare epocă atribuia conceptul și metoda sa specifică în valorificarea trecutului și conștientizarea importanței educative a acestei cunoașteri. Analiza resurselor accesibile privind evoluția istorică a metodelor de predare – învățare a istoriei demonstrează o transformare din încercări singulare la crearea unor sisteme conceptuale privind cunoașterea trecutului. Aceste metode se încorporează logic în noi paradigme de ale educației în noile realități istorice. Are loc trecerea de la metode tradiționale la modernizarea metodelor. Formula = *Strategie- metodă-tehnică-procedeu* = este posibilă cu utilizarea experienței istorice în noile condiții de învățare în societatea informațională în care idealurile educaționale și metodele de predare în noile contexte educaționale creează oportunități pentru valorificarea experienței istorice. Cum susținea marele orator al antichității M.Cicero „Istoria este martorul, care confirmă trecerea timpului, iluminează realitatea, vitalizează memoria, oferă călăuzire în viața de zi cu zi și ne aduce știri din antichitate.” [7]

BIBLIOGRAFIE

1. ISTORIA ROMÂNILOR ȘI UNIVERSALĂ : CURRICULUM NAȚIONAL : CLASELE 10-12 Curriculum disciplinar: Ghid de implementare / Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova ; coordonatori: Angela Cutasevici [et al.], Valentin Crudu, Corina Lungu; grupul de lucru: Rodica Neaga (coordonator) [et al.]. – Chișinău : Lyceum, 2020 (F.E.-P. ISBN 978-9975-3436-6-4.), p.140
2. ЛЕРНЕР И. Я. Дидактические основы методов обучения.— М.: Педагогика, 1981, 185: 259.1.
3. ГЛАЗЫРИНА, Т. Н. Методика преподавания истории : учеб.-метод. комплекс для студентов специальности 1-21 03 01 «История» / Т. Н. Глазырина. – Новополюк : ПГУ, 2011. – 356 с. ISBN 978-985-531-176-9., p.29

4. СТЕПАНИЩЕВ М.Т. Методика преподавания истории в школе. Москва, 2002, стр.20, ISBN 5-691-00457-3

Articol din revista cu factor de impact:

5. БОГОЯВЛЕНСКИЙ Б.Д., МИТРОФАНОВ К.Г. Преподавание истории: старые вопросы, новые подходы, вечные претензии // Преподавание истории в школе. - 1995. - №3. - 29-41 с.

SurseWeb:

6. AMOS KOMENSKI-COMENIUS <https://ro.wikipedia.org/wiki/Comenius>(vizitat 15.04.2021)
7. CICERO-CITAT <https://rightwords.ro/citate/istoria-este-martorul-care-confirmat-trecerea-timpului--17646> (vizitat 25.04.2021)
8. CONCEPT- dex-online <https://dexonline.ro/definitie/concept> (vizitat 15.04.2021)
9. CRISTEA Floarea Predarea istoriei, între tradiție și modernitate <https://www.dacoromania-alba.ro/nr07/predarea.htm> (vizitat 25.04.2021)
10. LOW-BEER ANN Consiliul Europei și Istoria în școală. <https://rm.coe.int/1680494436> (vizitat 25.04.2021)
11. METODĂ dex-online <https://dexonline.ro/definitie/metod%C4%83> (vizitat 15.04.2021)
Aristotel <https://ro.wikipedia.org/wiki/Aristotel> (vizitat 15.04.2021)
12. ГАРТВИГ А. Ф. Драматический метод преподавания истории / А. Ф. Гартвиг // Педагогический вестник Московского учебного округа. Средняя и Низшая школа. 1914. № 3. С. 17–22
http://www.bim-bad.ru/biblioteka/article_full.php?aid=202&binn_rubrik_pl_articles=104 (vizitat 25.04.2021)
13. ГИЛЬМАР КУРАС/HILMAR CURAS (1673–1747) Введение в генеральную историю <https://krp.dhi-moskau.org/en/translations/vvedenie-v-generalnuu-istoriu> vizitat (25.04.2021)
14. КОВАЛЕВСКИЙ Е. Народное образование в Соединенных штатах Северной Америки. – СПб., 1895. – С. 581) *СПб.: Тип. ВС Балашева и К, Фонтанка*, 1895, 95: 592.
15. ЛАМОВИЦКИЙ С. Школьный метод и его отношение к учебному предмету истории. – Казань, 1891. – С. 175, https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_003660125/ (vizitat 25.04.2021)
16. ОБРАЗОВАНИЕ И ПЕДАГОГИКА В СРЕДНИЕ ВЕКА <http://www.best-pedagog.ru/pedagogicheskaya-deyatelnost-i-teoriya-ioganna-genriha-pestalotsti>(vizitat 15.04.2021)
17. ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ ИСТОРИИ В ШКОЛЕ: ЭВОЛЮЦИЯ И СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ https://mobile.studbooks.net/2593061/pedagogika/primenenie_interaktivnyh_tehnologiy_v_prepodavanii_istorii_v_shkole_evolyutsiya_i_sovremennoe_sostoyanie (vizitat 15.04.2021),
18. СТАСЮЛЕВИЧ М. М. История средних веков в ее писателях и исследованиях новейших ученых. – СПб., 1863. – Т. 1. – С. IX, <https://www.prlib.ru/item/1091231> (vizitat 25.04.2021)
19. СТУДЕНИКИН М. Т., Методика преподавания истории в русской школе XIX – начала XX в. Студеникин М. Т., 2016. © Издательство «Прометей», 2016 <https://www.rulit.me/books/metodika-prepodavaniya-istorii-v-russkoj-shkole-xix-nachala-hh-v-read-444915-1.html> (vizitat 25.04.2021)

20. СТУДЕНИКИН М. Т. Методика преподавания истории в школе: Учеб, для студ. высш. учеб, заведений.. 2000 https://scibook.net/professionalnoe-obrazovanie_1292/metodika-obucheniya-istorii-57820.html (vizitat 25.04.2021)
21. СУКНЕВИЧ И. И. Методика формирования исторических представлений и понятий у учащихся 4 классов. М., 1968. С.13. <http://ahey.narod.ru/sborniki/pch4/pch4-kocheva.htm> (vizitat 15.04.2021)
22. ЯНКОВИЧ Ф.М. Руководство учителям народных училищ. – СПб., 1783. С. 20 – 21, https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_003337449/ (vizitat 25.04.2021)

БЫТОВЫЕ И САТИРИЧЕСКИЕ ПОВЕСТИ XVII ВЕКА КАК ОТРАЖЕНИЕ РУССКОЙ ДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТИ

THE DOMESTIC AND SATIRICAL NOVELETTES OF THE 17TH CENTURY AS A REFLECTION OF RUSSIAN REALITY

*Топор Габриэлла, доктор филологических наук, конференциар,
КГПУ им. И. Крянгэ*

*Topor Gabriella, PhD, Associate Professor,
SPU "Ion Creanga", Chisinau
ID ORCID [0000-0002-3530-3701](https://orcid.org/0000-0002-3530-3701)*

CZU 821.161.1.09"16"

Abstract

The author of the article turned to the old Russian most complicated period in the history of Russian literature. The issues of the study were domestic and satirical novelets of the 17th century. They touched the problems that were of great concern for the society of that period of time. Domestic novelettes reveal the tragic fate of the young generation, striving to break with old forms of family lifestyle; satirical novelettes showed such significant aspects of the feudal – serf system as: unjust and corruptive court, social inequality, immoral lifestyle of monasticism and clergy, drunkenness. Consequently, these novelettes of the second half of the XVII century reflected the spirits of the period when for the Moscow society came the time to critically revise all outdated norms of life.

Key-words: old Russian literature, genres of old Russian literature, domestic novelettes of the XIXth century, satirical novelettes of the XIXth century, the subject matters of old Russian literature

Rezumat

Autorul articolului „Povestirile realiste și satirice din secolul al XVII-lea ca reflecție a realității rusești” și-a propus spre cercetare una dintre cele mai dificile perioade din istoria literaturii ruse – perioada veche. Obiectul de studiu îl constituie povestirile realiste și satirice din secolul al XVII-lea. În cadrul acestora sunt abordate problemele cu care se confruntau oamenii din această perioadă istorică. În povestirile realiste este descoperit destinul tragic al generației tinere, aflată în tendința de a produce o ruptură de formele de orânduire casnică, gospodărească învechite, iar în povestirile satirice sunt ilustrate câteva aspecte esențiale ale societății feudale: instanța judecătorească nedreaptă și coruptă; inegalitatea socială; viața imorală a monahismului și a clerului; beția. În consecință, aceste lucrări din a doua jumătate a secolului al XVII-lea reflectă starea de spirit a acelor timpuri, când necesară o revizuire critică a modului a trai al societății moscovite.

Cuvinte-cheie: literatura rusă veche, genuri ale literaturii ruse vechi, povestiri realiste ale secolului al XVII-lea, povestiri satirice ale secolului al XVII-lea, tematica literaturii ruse vechi..

XVII век в истории России историки относят к новому периоду, который характеризуется экономическим слиянием всех земель и княжеств в одно целое и созданием «единого всероссийского рынка». В связи с этим – усиливается роль посада – торгово-ремесленного населения городов; старинная боярская знать начинает